

Boomholten in Flevoland

Voor de landschappelijke inrichting van de drie polders zijn op grote schaal bomen en struiken aangeplant. Uitgebreide boscomplexen, kilometerslange singels, erf- en wegbeplantingen geven maat en vorm aan de verder agrarisch ingerichte polders. De enorme vruchtbaarheid van de Flevolandse bodem zorgde ervoor dat beplantingen al snel een volwassen aanzien kregen.

Oude bomen

Een groot deel van het bomenbestand in Flevoland verkeert inmiddels in een vroeg volwassen stadium. Ook de beplanting op de erven. De oudste beplantingen zijn ca. 70 jaar oud. Met het ouder worden ontstaan door verschillende oorzaken ook holten in de bomen, zowel in levende als in dode bomen. Takbreuk, snoeiwonden en schimmels vormen de eerste aanzet tot het ontstaan van holten. Bij zacht houtsoorten als populier en wilg kan onder invloed van schimmels het dode kernhout gaan rotten zonder dat er ook maar iets aan de buitenkant van de boom te zien is.

Spechtengaten

De grote bonte specht heeft heel Flevoland gekoloniseerd. Deze 'houthakker' weet de geschikte bomen perfect te vinden om er een nestholte in te hakken. In het kielzog van de specht volgen vele andere holenbroeders. Meestal gebruikt de bonte specht een nestholte meerdere jaren achtereen. Soms komt er een kaper op de kust in de vorm van een spreeuw of boomklever. Dan ontstaan er uitgebreide ruzies om het woonrecht, die lang niet altijd door de specht gewonnen worden. Zo fungeert de bonte specht vaak als wegbereider voor andere holten bewonende vogelsoorten. Als een paartje boomklevers de nestholte overneemt, metselen zij de te grote nestopening precies op maat met modder. Grotere soorten kunnen er zo niet meer in.

Boommarter in nestholten

Het zijn niet alleen vogels die in holten in bomen nestelen. Zoogdieren als boommarter en verschillende vleermuissoorten maken er ook gebruik van. De boommarter heeft een voorkeur voor een ruime holte, liefst met tenminste twee uitgangen om in geval van nood ook een vluchtingang te hebben. Deze 'luke' situatie is in de Flevolandse bossen nog schaars. Daarom neemt de boommarter vaak ook met holten met maar één uitgang genoegen. Bij gebrek aan geschikte holten gebruikt de boommarter oude roofvogelnesten.

Vleermuizen

Afhankelijk van de soort maken vleermuizen op verschillende manieren gebruik van de holten. De rosse vleermuis in de zomer als paarplaats en kraamkamer en in het koude seizoen om te overwinteren. Watervleermuizen gebruiken de boomholten vooral in de zomer, de ruige dwergvleermuis maakt vooral in de paartijd gebruik van boomholten en stamscheuren. Beide soorten worden ook wel overwinterend in boomholten gevonden. De ruige dwergvleermuis maakt daarvoor ook gebruik van grote stapels hout.

Blikseminslag

Blikseminslag in bomen kan ook interessante gevolgen hebben. Vaak splijt de boombast over een grote lengte van boven naar beneden. Door uitdroging van de gespleten bast trekt deze een beetje krom, zodat er ruimte ontstaat tussen de bast en het hout. Boomkruipers maken daar graag een nest en het is een ideale plek voor diverse vleermuissoorten om daar in de zomer de dag door te brengen.

Holle boom

Langs een van de wegen in de Noordoostpolder staat een holle es waar nu al vijf jaar een bijenvolk in verblijft. Nu zult u zich afvragen of een holle boom nog wel veilig is, zeker als deze langs een weg staat of dicht bij een gebouw. Om dat te beoordelen zijn er enkele eenvoudige vuistregels. Een holle boom is nog steeds veilig als de toegangsopening tot de holte in de stam of tak maximaal $\frac{1}{3}$ van de omtrek bedraagt. Daarnaast moet de wanddikte van de holte tenminste nog $\frac{1}{3}$ van de halve doorsnee van de boom bedragen. Vergelijk een holle boom met een lantaarnpaal; die is hol, maar waait niet om. Wel is het verstandig om een boom met een holte jaarlijks op z'n vitaliteit te controleren om onnodig risico te vermijden.

Natuurwet

In de nieuwe natuurwet is het beleid t.a.v. het omgaan met holle bomen hetzelfde gebleven als in de voorgaande flora- en faunawet. Omdat holle bomen mogelijk een verblijfplaats voor vleermuizen vormen, mogen ze niet zonder nader onderzoek gekapt worden. Wel mogen takken van deze bomen verwijderd worden om gevaar van vallend dood hout te vermijden. Als het maar zo gebeurt, dat de functie van de holte gewaarborgd blijft.

Als een boom met een holte toch beslist verwijderd moet worden, moet nader onderzoek gedaan worden naar het gebruik door vleermuizen van deze holte en moet indien de holte door vleermuizen gebruikt wordt een ontheffing aangevraagd worden. Deze kan bv. toegekend worden op voorwaarde dat er in de directe omgeving voldoende vervangende kunstmatige holtes in de vorm van op de soort toegesneden nestkasten teruggeplaatst worden.

Planning van werkzaamheden en tijdige controle op aanwezigheid van holten is van groot belang. Voor het afgeven van een ontheffing is het nodig om te weten op welke wijze vleermuizen van deze holten gebruik maken. Dit onderzoek neemt een jaar in beslag om te weten welke aanvullende maatregelen er nodig zijn om het leefgebied voor de soort geschikt te houden.